Original Article

Psychological Achievements (*Psychol. Achiev.*)

Spring & Summer, 2026, *33*(1), Serial Number 35, 69-82.
DOI: 10.22055/psy.2024.46817.3257

Online ISSN: 2588-6649
https://psychac.scu.ac.ir/

# Comparison of Temperament and Character dimensions in Older Adults with and without Experience of Abuse

**Niloofar Zahedi Bialvayi[1], Abbas Abolghasemi[2], Mousa Kafi[3]**

1. M.Sc. Graduate of General Psychology, Department of Psychology, Faculty of Literature and Humanities, University of Guilan, Rasht, Iran.
2. Professor, Department of Psychology, Faculty of Literature and Humanities, University of Guilan, Rasht, Iran.
3. Professor, Department of Psychology, Faculty of Literature and Humanities, University of Guilan, Rasht, Iran.

## Article Info

**Received:** 05 May 2025
**Revised:** 01 Oct 2025
**Accepted:** 17 Oct 2025
**Published:** 21 Apr 2026

**Corresponding Author:**
**Niloofar Zahedi Bialvayi**

**Email:**
niloufar.zahedi2020@gmail.com

**Keywords:**
Elder abuse, Character, Older adults, Temperament

## Abstract

This study aimed to examine the differences in dimensions of temperament and character between older adults with experience of abuse and those without experience of abuse. The design of the current study was casual-comparative. The statistical population of the study consisted of the elderly who referred to the retirement centers of Rasht city in 2022-2023. The participants of this study were 72 elders with experience of abuse and 92 elders without such experience who were selected via the available sampling method. The procedure was as follows: first some explanations were given to older adults regarding the purpose of the research and confidentiality of information. After declaring their consent and readiness, the participants completed the Hwalek-Sengstock's elder abuse screening test, whereby older adults with a cut-off score of 4 were clinically interviewed in order to confirm the abuse as well as inclusion and exclusion criteria. Finally, they were assigned into two groups of older adults with and without experience of abuse. Next, both groups filled out the short version of Cloninger's Temperament and Character Inventory. This inventory measures the seven personality dimensions of Cloninger's model, with responses based on a Likert format. The obtained data were analyzed using Multivariate Analysis of Variance in SPSS-24 software. The results revealed that there were differences between the two groups among all dimensions of temperament (except for the reward dependence component) and character. Specifically, older adults with experience of abuse exhibited lower levels of the temperament dimension of persistence, as well as higher levels of novelty seeking and harm avoidance. They also presented lower levels of the character dimensions of self-directedness, cooperativeness, and self-transcendence. These findings suggest that some personality traits as a risk factor can provide the basis for elder abuse. It is also possible that repeated experiences of abuse have detrimental effects on the personalities of the elderly. It is suggested that the findings of this research in the field of the pathology of elder abuse as well as the design of appropriate preventive and interventive programs should be considered by experts works in this field of inquiry.

**How to Cite:** Zahedi Bialvayi, N., Abolghasemi, A., & Kafi, M. (2026). Comparison of Temperament and Character dimensions in Older Adults with and without Experience of Abuse, *Psychological Achievements, 33*(1), 69-82. https://doi.org/10.22055/psy.2024.46817.3257 [Persian]

Authors retain the copyright and full publishing rights. Published by Shahid Chamran University of Ahvaz. This article is an open access article licensed under the Creative Commons Attribution 4.0 International (CC BY 4.0)

دست آوردهای روان‌شناختی

مقاله پژوهشی

بهار و تابستان ۱۴۰۵، دوره چهارم، سال ۳۳، شماره ۱، ص‌ص: ۸۲-۶۹.
شاپا آنلاین: ۶۶۴۹-۲۵۸۸
DOI: 10.22055/psy.2024.46817.3257
https://psychac.scu.ac.ir/

# مقایسه ابعاد سرشت و منش در سالمندان با و بدون تجربه آزاردیدگی

نیلوفر زاهدی بیالوائی[۱]، عباس ابوالقاسمی[۲]، سید موسی کافی[۳]

۱. دانش‌آموخته کارشناسی ارشد روان‌شناسی عمومی، گروه روان‌شناسی، دانشکده ادبیات و علوم انسانی، دانشگاه گیلان، رشت، ایران.
۲. استاد تمام، گروه روان‌شناسی، دانشکده ادبیات و علوم انسانی، دانشگاه گیلان، رشت، ایران.
۳. استاد تمام، گروه روان‌شناسی، دانشکده ادبیات و علوم انسانی، دانشگاه گیلان، رشت، ایران.

**اطلاعات مقاله**

تاریخ دریافت: ۱۴۰۴/۰۲/۱۵
تاریخ بازنگری: ۱۴۰۴/۰۷/۰۹
تاریخ پذیرش: ۱۴۰۴/۰۷/۲۵
تاریخ انتشار: ۱۴۰۵/۰۲/۰۱

**نویسنده مسئول:**
نیلوفر زاهدی بیالوائی

**ایمیل:**
niloufar.zahedi2020@gmail.com

**کلید واژگان:**
سالمندآزاری، سالمندان، سرشت، منش

## چکیده

هدف پژوهش حاضر بررسی تفاوت ابعاد سرشت و منش در سالمندان با و بدون تجربه آزاردیدگی بود. پژوهش از نوع علّی-مقایسه‌ای بود. جامعه آماری پژوهش سالمندان مراجعه‌کننده به کانون‌های بازنشستگان شهر رشت در سال ۱۴۰۲-۱۴۰۱ بودند. نمونه پژوهش شامل ۷۲ سالمند با و ۹۲ سالمند بدون تجربه آزادیدگی بودند که به روش نمونه‌گیری در دسترس (بر اساس نقطه برش ٤ در آزمون غربالگری سالمندآزاری والک و مصاحبه بالینی سالمندآزاری) انتخاب شدند. جهت جمع‌آوری داده از نسخه کوتاه پرسشنامه سرشت و منش کلونینجر استفاده شد. داده‌ها با استفاده از تحلیل واریانس چندمتغیری تحلیل شدند. نتایج نشان داد که بین تمام ابعاد سرشت (به جز مؤلفه پاداش وابستگی) و منش سالمندان دو گروه تفاوت وجود داشت. به طوری که سالمندان با تجربه آزاردیدگی از ابعاد سرشت (به استثناء نوجویی و آسیب پرهیزی که بالاتر بودند) و منش پایین‌تری برخوردار بودند. براساس این یافته‌ها برخی ویژگی‌های شخصیتی به‌عنوان عامل خطر می‌تواند زمینه سالمندآزاری را فراهم سازد. همچنین ممکن است تجربیات مکرر آزاردیدگی آثار مخربی بر شخصیت سالمندان داشته باشد. بنابراین لازم است در طراحی برنامه‌های پیشگیری به این متغیرها توجه شود تا بتوان در حد ممکن از سالمندآزاری جلوگیری کرد و یا برنامه‌های مداخله‌ای مناسب‌تری را برای هر سالمند آزاردیده طراحی نمود.

**استناد به این مقاله:** زاهدی بیالوائی، ن.، ابوالقاسمی، ع.، کافی، س. م. (۱۴۰۵). مقایسه ابعاد سرشت و منش در سالمندان با و بدون تجربه آزاردیدگی، دست آوردهای روان‌شناختی، (۱)۳۳، ص‌ص: ۸۲-۶۹. https://doi.org/10.22055/psy.2024.46817.3257

Authors retain the copyright and full publishing rights. Published by Shahid Chamran University of Ahvaz. This article is an open access article licensed under the Creative Commons Attribution 4.0 International (CC BY 4.0)

**مقدمه**

سالمندی یک روند طبیعی گذر عمر محسوب می‌شود که در طول زمان در همه موجودات رخ می‌دهد. ارزیابی‌های سازمان جهانی بهداشت نشان می‌دهد که اکنون جمعیت سالمندان جهان ۲/۱ میلیارد نفر است که این رقم تا سال ۲۰۵۰ میلادی به دو برابر افزایش پیدا خواهد کرد (World Health Organization, 2022). آمارها در کشور ما نشان می‌دهد که درصد جمعیت سالمندان طی دهه‌های اخیر افزایش قابل توجهی داشته است و تخمین زده شده که طی چند سال آتی به ۱۵ و نیم میلیون نفر خواهد رسید که در این میان استان گیلان بالاترین درصد جمعیت سالمند را داراست (Fathi, 2020). افزایش جمعیت سالمندان از یک سو، تغییر در فرهنگ، سنت و شیوه زندگی از سویی دیگر، ضرورت مداخلات در مسائل سلامت روان سالخوردگان را گوشزد می‌کند (Sadrollahi et al., 2022). سالمندان به دلیل آسیب‌پذیری ناشی از بالارفتن سن در معرض سوء رفتارها قرار می‌گیرند و پیامدهای ناشی از سوء رفتارها آثار متعدد و ماندگارتری را در آن‌ها به دنبال دارد (Brijoux et al., 2021).

سالمندآزاری[1] به صورت هر نوع عمل عمدی و یا نبود عمل مناسب از جانب شخص معتمد سالمند توصیف شده که خطر جدی آسیب‌رسانی را برای او می‌تواند ایجاد کند و در اشکال روانی، مالی، جسمی، جنسی و غفلت رخ می‌دهد (Goldstein & Glass, 2020). آثار منفی سالمندآزاری در انجام مستقل امور روزمره، کیفیت زندگی (Akbari et al., 2020)، ابعاد سلامت روان‌شناختی (Berkowsky, 2020) و جسمانی افراد نمود پیدا می‌کند و گاه آثار غیرقابل جبرانی همچون مرگ زودرس را برای سالخوردگان می‌تواند به دنبال داشته باشد (Patel et al., 2021). این پدیده استفاده بیشتر از خدمات نظام سلامت و جای‌دهی بیشتر در خانه سالمندان را به همراه دارد (Alexa et al., 2020). در سطح جهانی حدوداً از هر ٦ نفر یک نفر قربانی سالمندآزاری می‌شود (Yon et al., 2017) و در ایران بیش از نیمی از افراد موارد سالمندآزاری را گزارش می‌کنند (Seutodan Hagh et al., 2021). سالمندآزاری یک پدیده شایع، پرهزینه و کمتر مطالعه شده‌ای است که با این حال می‌تواند قابل پیش‌بینی و پیشگیری باشد (Storey, 2020).

در نسخه پنجم راهنمای تشخیصی و آماری اختلالات روانی، توجه ویژه‌ای به تعارضات بین فردی و ارتباط آن با ابعاد نابهنجار شخصیت شده است (American Psychiatric Association, 2022). بر اساس مطالعات برخی ویژگی‌های شخصیتی و الگوهای رفتاری در سالمندان، میزان خطر قرارگیری آن‌ها را در برابر سوء رفتارها بالا می‌برد (Li et al., 2020) که در پژوهش حاضر مدل شخصیتی کلونینجر مدنظر ما قرار گرفته است. شخصیت در نظریه کلونینجر یک سیستم پویای درون فردی است که دارای دو بُعد سرشت[2] و منش[3] است. بُعد سرشت تحت تأثیر ژنتیک بوده و مبنای آن زیستی است که در تفاوت‌های پایدار افراد در عادات رفتاری و مهارت‌های ادراکی آن‌ها در پاسخ به محرک‌ها نمود پیدا می‌کند (Cloninger, 1994). چهار مؤلفه سرشتی شامل: نوجویی، به صورت تمایل به انجام فعالانه رفتاری در واکنش به محرک‌های جدید جهت گرفتن پاداش یا اجتناب از تنبیه است. اجتناب از آسیب، به صورت تمایل ذاتی به اجتناب یا بازداری رفتاری در واکنش به

1- elder abuse
2- temperament
3- character

محرک‌های آزارنده است. وابستگی به پاداش، به تمایل ذاتی به دریافت پاداش و تداوم پاسخ پس از قطع پاداش اشاره دارد. پشتکار، به تمایل ذاتی به استقامت و حفظ رفتار علی رغم خستگی و ناامیدی‌ها اشاره دارد (Garcia et al., 2020).

بُعد منش تحت تأثیر عوامل محیطی است که در تفاوت‌های افراد در ارزش‌ها و اهداف زندگی در قالب خودپنداره که متأثر از یادگیری اجتماعی است، نمود پیدا می‌کند. سه مؤلفه منشی شامل: خودراهبری، به توانایی فرد در راستای کنترل رفتارها، سازگاری با موقعیت دشوار و دیدن خود به‌عنوان فردی مستقل و هدفمند اشاره دارد. همکاری، به توانایی فرد در راستای درک نیازهای دیگران، یاری رسانی، همدلی، صمیمیت، داشتن وجدان اخلاقی و دیدن خود به‌عنوان بخشی از جامعه انسانی اشاره دارد. خودفرآوری، به دیدن خود به‌عنوان بخشی از دنیا و منابع موجود در آن (مانند طبیعت) اشاره دارد که با معنویت و تجارب فراحسی مرتبط است (Cloninger & Svrakic, 1994).

اگرچه ارتباط ابعاد شخصیتی با سالمندآزاری کاملاً واضح نیست اما مطالعات نشان می‌دهند که برخی ویژگی‌های شخصیتی افراد به‌عنوان عامل خطر قرارگیری در معرض سوءرفتارها عمل می‌کنند. در مطالعه Najarian and Abdi (2020) ابعاد نابهنجار شخصیت سالمندان مانند روان‌پریشی خویی، مخالفت‌ورزی، بریدگی و مهارگسیختگی پیش‌بینی کننده تعارضات میان فردی بودند. مطالعات سطح بالای عامل روان‌رنجورخویی و سطح پایین عوامل وظیفه‌شناسی، موافق بودن، برون‌گرایی و گشودگی را در سالمندان با تجارت آزاردیدگی و افزایش خطر سوء رفتار با این افراد را نشان می‌دهند (Seyyedyan et al., 2021; Rahimzade Sani, 2023; Dorling et al., 2025). Xing et al. (2020) طی پژوهشی نشان دادند که سطح بالای عامل موافق بودن، خطر آزار مالی را در سالمندان کاهش و تنهایی اجتماعی خطر آزار مالی را افزایش می‌دهد. Torres et al. (2013) در مطالعه خود نشان دادند که قربانیان خشونت خانگی در ویژگی‌های شخصیتی سوءظن، بیان محدود و مشکلات صمیمیت نمره‌های بالاتری می‌گیرند. پژوهش‌ها نشان می‌دهند که برخی صفات شخصیتی مانند رفتارهای پرخاشگرانه، تهاجمی و تکانشگری از عوامل خطر بالقوه سالمندآزاری محسوب می‌شوند (Brijoux et al., 2021; Collison & Lynam, 2021). همچنین مطالعه Emami et al. (2024) تفاوت‌های افراد را از نظر ویژگی‌های شخصیتی در نحوه تجربه خشم، تحریک و تعارضات را در روابط بین فردی نشان می‌دهد. Pietri and Bonnet (2017) در پژوهشی روی بزرگسالان با تجربه آزاردیدگی، سطح بالایی از مؤلفه‌های خودراهبری، پاداش وابستگی، پشتکار، اجتناب از آسیب و سطح پایینی از مؤلفه خودفرآوری نشان دادند. اما در مطالعه Moreira et al. (2019) بزرگسالان با تجربه آزاردیدگی، سطح بالایی از مؤلفه‌های خودفرآوری و اجتناب از آسیب و سطح پایینی از مؤلفه‌های خودراهبری، همکاری، پاداش وابستگی، پشتکار و نوجویی در مقایسه با بزرگسالان بدون تجربه آزاردیدگی از خود نشان دادند.

در مجموع با وجود تأیید ارتباط و نقش برخی ویژگی‌های شخصیتی با تجارب آزاردیدگی، مطالعات کمتری در این زمینه، به‌خصوص در رابطه با رویکرد هفت عاملی شخصیت انجام شده و همچنین نتایج ضد و نقیضی در این زمینه دیده می‌شود. لذا با توجه به خلاء و چالش‌های پژوهشی موجود و نقش متغیرهای ابعاد سرشت و منش در طراحی برنامه‌های پیشگیری و طراحی مداخلات حیطه سالمندآزاری، انجام این پژوهش ضروری به‌نظر می‌رسید. بنابراین پژوهش حاضر با هدف مقایسه ابعاد سرشت و منش در سالمندان با و بدون تجربه آزاردیدگی انجام شده است.

## روش

### جامعه آماری، نمونه و روش نمونه گیری

پژوهش حاضر با طرح علی مقایسه‌ای انجام شد. جامعه آماری این پژوهش شامل تمامی مردان و زنان سالمند شهر رشت، در سال ۱۴۰۱-۱۴۰۲ بودند. مشارکت‌کنندگان شامل ۱٦٤ نفر (۷۲ سالمند با تجربه آزاردیدگی و ۹۲ سالمند بدون تجربه آزاردیدگی) بر اساس نمره برش (٤ و بالاتر) در پرسشنامه سالمندآزاری والک و مصاحبه بالینی، با روش نمونه‌گیری در دسترس انتخاب شدند. اندازه نمونه با استفاده از نرم افزارG-power نسخه ۳/۱ با در نظرگیری سطح آلفای ۰/۰۵، سطح قابل قبول توان ۰/۹۵ و مجذور اتای ۰/۱٤، ٦۹ نفر در هر گروه به دست آمد. جهت احتمال نقص در تکمیل پرسشنامه‌ها در هر گروه حداقل ۷۰ نفر در نظر گرفته شد. ملاک‌های ورود به مطالعه شامل: سن ٦٥ تا ۷٤ سال، دارا بودن حداقل مدرک سیکل، رضایت داوطلبانه و آگاهانه. ملاک‌های خروج از مطالعه شامل: عدم همکاری و پشیمانی در تکمیل پرسشنامه‌ها، بیماری مزمن جسمی یا روانی مانند نقص شنوایی، اختلال تکلم، زوال عقل.

### ابزارهای پژوهش

**آزمون غربالگری سالمندآزاری (HS-EAST):** این آزمون جهت ارزیابی سالمندان در معرض خطر سوء رفتار، آزار و غفلت توسط Hwalek and Sengstock در سال ۱۹۸۷ طراحی و در سال ۱۹۹۱ اعتباریابی شد (Neale et al., 1991) . این آزمون سالمندآزاری را از ۳ بعد مورد سنجش قرار می‌دهد: ۱- تجربه مستقیم سالمندآزاری ۲- ویژگی‌های مستعد کننده فرد در برابر سالمندآزاری ۳- موقعیت‌های بالقوه‌ای که احتمال خطر سالمندآزاری را افزایش می‌دهد. این آزمون شامل ۱۵ آیتم بوده و سؤالات آن بصورت "بله" و "خیر" پاسخ داده می‌شود. دامنه نمره‌های آن ۰ تا ۱۵ بوده و نقطه برش آن ٤ و بالاتر است. Neale et al. (1991) روایی سازه این آزمون را ۰/۷٤۷ به دست آوردند. در ایران این آزمون توسط Aminalroaya et al. (2020) ترجمه و اعتباریابی شد. ضریب آلفای کرونباخ آن ۰/۷٤ و پایایی بازآزمایی آن ۰/۷٤ به دست آمد. همچنین ضریب آلفای کرونباخ در پژوهش حاضر ۰/۸۷ به دست آمد.

**مصاحبه سالمندآزاری:** یک مصاحبه بالینی ساختاریافته براساس ملاک‌های تعریف شده از سالمندآزاری توسط سازمان جهانی بهداشت از جمله آزار جسمی، جنسی، روانی، مالی و غفلت و بر اساس پروتکل‌های مورد استفاده سرویس‌های خدمات حفاظت از بزرگسالان جهت تعیین تجربیات آزاردیدگی صورت گرفته است (Jeon et al., 2019).

**پرسشنامه سرشت و منش فرم کوتاه (TCI-56):** این پرسشنامه توسط Adan et al. (2010) بر اساس گزینش ٥٦ آیتم از پرسشنامه سرشت و منش تجدیدنظر شده طراحی شده و ۷ بُعد شخصیت مطرح شده در مدل شخصیتی کلونینجر را مورد سنجش قرار می‌دهد. برای هر یک از ابعاد سرشت (نوجویی، اجتناب از آسیب، پاداش وابستگی و پشتکار) و منش (خودراهبری، همکارای و خودفرآوری) ۸ آیتم در نظر گرفته شده است. دامنه نمره‌های هر بُعد ۱ تا ٤۰ است و پاسخ سؤالات آن براساس طیف لیکرت پنج درجه‌ای از کاملاً مخالفم (۱) تا کاملاً موافقم (۵) است. ضریب آلفای کرونباخ عامل‌ها بین ۰/٦۹ تا ۰/۸۵ به دست آمد و نتایج تحلیل عاملی اکتشافی برای هفت عامل مطلوب گزارش شده است. در نمونه ایرانی ضریب آلفای کرونباخ خرده مقیاس‌ها در دامنه

۰/٦۸ الی ۰/۷۹ و ضرایب بازآزمایی در دامنه ۰/۷۰ الی ۰/۷٦ به دست آمده است. همچنین نتایج حاصل از روایی آزمون بیانگر روایی مطلوب در دامنه ۰/٦۹ الی ۰/۸۵ برای خرده مقیاس‌ها است (Ranjbar Noushari et al., 2022).

## روش اجرای پژوهش

پس از تصویب طرح در معاونت تحصیلات تکمیلی دانشکده ادبیات و علوم انسانی دانشگاه گیلان و اخذ معرفی‌نامه از دانشگاه، به منظور انتخاب نمونه مدنظر به مراکز بازنشستگی شهر رشت مراجعه شد. در ابتدا توضیحاتی در خصوص هدف پژوهش، روش اجرای آن و همچنین محرمانه بودن اطلاعات داده شد. مشارکت‌کنندگان پس از اعلام رضایت و آمادگی، پرسشنامه سالمندآزاری والک را تکمیل نمودند و افراد با نمره برش ٤ و بالاتر به منظور قطعی بودن سالمندآزاری و بررسی ملاک‌های ورود و خروج مصاحبه بالینی شدند. سپس از میان آن‌ها دو گروه سالمندان با و بدون تجربه آزاردیدگی تشکیل شد و سالمندان هر دو گروه پرسشنامه ابعاد سرشت و منش فرم کوتاه را تکمیل نمودند. نمونه اولیه پژوهش ۱۸۳ نفر بود اما حدود ۱۹ نفر به دلیل نقص در تکمیل سؤالات، پشیمانی و عدم همکاری از مطالعه کنار گذاشته شدند. ضمناً نمونه‌گیری تا جایی ادامه یافت که تعداد سالمندان گروه با تجربه آزاردیدگی به حد نساب، یعنی حداقل ۷۰ نفر برسند. نمونه‌گیری از دی سال ۱٤۰۱ تا فروردین سال ۱٤۰۲ به طول انجامید. در نهایت اطلاعات کسب شده از ۱٦٤ نفر جهت تجزیه و تحلیل وارد نرم افزار SPSS نسخه ۲٤ گردید و با روش تحلیل واریانس چندمتغیری (MANOVA) تجزیه و تحلیل شد.

## یافته‌ها

جدول ۱ میانگین و انحراف معیار نمره‌های ابعاد سرشت و منش را در سالمندان با و بدون تجربه آزاردیدگی نشان می‌دهد. پیش از اجرای تحلیل واریانس چندمتغیری، مفروضه‌های توزیع نرمال، همگنی واریانس و همگنی ماتریس کوواریانس مورد بررسی قرار گرفت. با توجه به اینکه در تمام مؤلفه‌ها مقادیر چولگی و کشیدگی بین ±۲ قرار داشت، تمام مؤلفه‌ها تقریباً دارای توزیع نرمال بودند. نتایج آزمون لوین حاکی از رعایت مفروضه همگنی واریانس در متغیرها بود (P<۰/۰۵). همچنین با توجه به نتایج آزمون ام باکس، مفروضه برابری ماتریس کوواریانس در متغیرهای سرشت (P=۰/۰۲ و F=۲/۱٦) و منش (P=۰/۱۹ و F=۱/٤٤) برقرار گردید (P≥۰/۰۰۱).

Table 1.
Mean and standard deviation in elders with and without experience of abuse

| Variable | Subscales | Group | Mean | SD |
|---|---|---|---|---|
| Temperament | Harm avoidance | With Elder Abuse | 24.03 | 3.85 |
| | | Without Elder Abuse | 21.35 | 3.18 |
| | Novelty Seeking | With Elder Abuse | 20.33 | 4.28 |
| | | Without Elder Abuse | 17.40 | 3.55 |
| | Reward dependence | With Elder Abuse | 26.60 | 4.25 |
| | | Without Elder Abuse | 28.21 | 4.25 |
| | Persistence | With Elder Abuse | 25.55 | 3.89 |
| | | Without Elder Abuse | 27.60 | 4.18 |
| Character | Self-directiveness | With Elder Abuse | 26.43 | 5.09 |
| | | Without Elder Abuse | 31.78 | 4.17 |
| | Co-operativeness | With Elder Abuse | 28.47 | 4.69 |
| | | Without Elder Abuse | 32.18 | 3.63 |
| | Self-transendence | With Elder Abuse | 28.22 | 5.76 |
| | | Without Elder Abuse | 30.45 | 5.03 |

Table 2.
Multivariate tests for compare means of Temperament and Character in elders with and without experience of abuse

| Model | Sorce | Wilks' Lambda | F | Hypothesis df | Error df | Sig. | Partial Eta Squared |
|---|---|---|---|---|---|---|---|
| Temperament | Group | 0.81 | 9.17 | 4 | 159 | <0.001 | 0.188 |
| Character | Group | 0.70 | 22.19 | 3 | 160 | <0.001 | 0.294 |

نتایج آزمون اعتباری لامبدای ویلکز در جدول ۲ نشان می‌دهد که اثر گروه بر ترکیب مؤلفه‌های سرشت معنی‌دار است (P<۰/۰۰۱). مجذور اتا نشان می‌دهد که تفاوت بین دو گروه در متغیرهای مورد مطالعه معنی‌دار بوده و میزان این تفاوت ۰/۱۸۸ است. به‌عبارت دیگر ۱۸/۸ درصد از واریانس مربوط به ابعاد سرشت، ناشی از اختلاف بین دو گروه است. همچنین نتایج آزمون اعتباری لامبدای ویلکز نشان می‌دهد که اثر گروه بر ترکیب مؤلفه‌های منش معنی‌دار است (P<۰/۰۰۱). مجذور اتا نشان می‌دهد که تفاوت بین دو گروه در متغیرهای مورد مطالعه معنی‌دار بوده و میزان این تفاوت ۰/۲۹٤ است. به‌عبارت دیگر ۲۹/٤ درصد از واریانس مربوط به ابعاد منش، ناشی از اختلاف بین دو گروه است.

Table 3.
Results of MANOVA on mean scores of dependent variables

| Variables | Sum of Squares | Df | Mean Square | F | Sig. | Partial Eta Squared | Observed Power |
|---|---|---|---|---|---|---|---|
| Harm avoidance | 217.38 | 1 | 217.38 | 17.13 | <0.001 | 0.096 | 0.984 |
| Novelty Seeking | 302.21 | 1 | 302.21 | 19.61 | <0.001 | 0.108 | 0.993 |
| Reward dependence | 95.45 | 1 | 95.45 | 5.25 | 0.02 | 0.031 | 0.625 |
| Persistence | 191.91 | 1 | 191.91 | 11.74 | <0.001 | 0.068 | 0.926 |
| Self-directiveness | 1201.32 | 1 | 1201.32 | 57.36 | <0.001 | 0.262 | 1 |
| Co-operativeness | 519.33 | 1 | 519.33 | 29.95 | <0.001 | 0.156 | 1 |
| Self-transendence | 114.87 | 1 | 114.87 | 3.91 | <0.05 | 0.024 | 0.50 |

باتوجه به نتایج جدول ۳، بین همه مؤلفه‌های سرشت و منش (به جز مؤلفه پاداش وابستگی) سالمندان با و بدون تجربه آزاردیدگی تفاوت وجود دارد (P<۰/۰۵). در واقع میانگین نمره‌های مؤلفه‌های آسیب پرهیزی و نوجویی به طور معنی‌داری در سالمندان با تجربه آزاردیدگی بالاتر و میانگین نمره‌های مؤلفه‌های پشتکار، خودراهبری، همکاری و خودفرآوری به طور معنی‌داری در سالمندان با تجربه آزاردیدگی پایین‌تر است. میانگین نمره مؤلفه پاداش وابستگی نیز در سالمندان بدون تجربه آزاردیدگی بالاتر از سالمندان آزاردیده است اما این میزان تفاوت در گروه‌ها معنی‌دار نیست (P>۰/۰۵).

## بحث و نتیجه‌گیری

هدف اصلی مطالعه حاضر مقایسه ابعاد سرشت و منش در سالمندان با و بدون تجربه آزاردیدگی بود. نتایج به دست آمده نشان داد که سالمندان با تجربه آزاردیدگی در مقایسه با سالمندان بدون تجربه آزاردیدگی، از برخی ابعاد سرشتی متفاوتی برخوردارند. یافته‌های این پژوهش نشان داد که سطح مؤلفه‌های آسیب پرهیزی و نوجویی در سالمندان آزاردیده

بالا، سطح پشتکار پایین و در مؤلفه پاداش وابستگی تفاوت معنی‌داری به دست نیامد. اگرچه در مطالعات کمتر به نقش ابعاد سرشتی در پدیده سالمندآزاری پرداخته شده، اما نتایج مطالعه ما مبنی بر بالا بودن آسیب پرهیزی در سالمندان با تجربه آزاردیدگی با مطالعات Moreira et al. (2019)؛ Pietri and Bonnet (2017)؛ Li et al. (2020)؛ Rahimzade Sani et al. (2023)؛ Najarian and Abdi (2020) همخوانی دارد.

در تبیین این یافته می‌توان گفت که سطح بالای آسیب پرهیزی به‌عنوان یک بعد سرشت، منعکس‌کننده ویژگی‌های شخصیتی بدبین، نگران، ترسو، منفعل، ناتوان در تحمل انتقاد و بازدارنده از نظر اجتماعی است. این موضوع کاملاً با مفهوم سیستم انگیزشی بازداری رفتاری در نظریه‌گری تطابق دارد. در واقع افراد با این نوع سیستم رفتاری مضطرب بوده، رفتارهای خود را بازداری کرده و درونگراتر هستند (Cloninger, 1994). از طرفی مطالعات حاکی از آن است که افراد قربانی خشونت خانگی، سطح برونگرایی کمتر و روان‌رنجوری بالاتری را نشان می‌دهند (Seyyedyan et al., 2021). بنابراین به نظر می‌رسد که افراد با ویژگی‌های درونگرایی در روابط بین فردی، به دلیل واکنش‌های منفعلانه و اضطرابی که نشان می‌دهند، نسبت به سوءرفتارها آسیب‌پذیرتر عمل می‌کنند. مطالعات نشان می‌دهند که سطح بالای آسیب پرهیزی، یک ویژگی مهم شخصیتی در پیش‌بینی اختلالات هیجانی آینده است (Balestri et al., 2019). از آن‌جا که اختلالات هیجانی سالمندان به‌عنوان یک عامل مهم آسیب‌پذیری در برابر آزارها نشان داده شده (Koga et al., 2022) به نظر می‌رسد که افراد دارای سطح بالای آسیب پرهیزی نسبت به شرایط سالمندآزاری آسیب‌پذیری بیشتری داشته باشند.

نتایج مطالعه ما مبنی بر بالا بودن نوجویی در سالمندان باتجربه آزاردیدگی با مطالعه Pietri and Bonnet (2017) همخوان و با مطالعه Moreira et al. (2019) ناهمخوان است. در تبیین این یافته می‌توان گفت میزان بالای نوجویی هم جنبه‌های مثبت و هم منفی را شامل می‌شود. جنبه مثبت آن به‌صورت گرایش به فعالیت‌های خلاقانه و اکتشافی است اما جنبه منفی آن می‌تواند به‌صورت تکانشگر بودن، عدم ثبات، هیجانی، تندخو و غیرمحتاط بودن بروز پیدا کند (Cloninger, 2006). مطالعات حاکی از آن است که سالمندان آزاردیده در بعد روان‌رنجوری نمرات بالایی را نشان می‌دهند (Seyyedyan et al., 2021; Dorling et al., 2025) و بر اساس نظریه آیزنک که افراد با سطح روان‌رجویی بالا افرادی بسیار هیجانی، بی‌ثبات و با واکنش‌پذیری بالایی هستند. در واقع حضور چنین صفاتی، بروز واکنش‌های غیرمنطقی و نامناسب را در افراد دامن زده و با سازگاری آن‌ها در شرایط مختلف تداخل می‌کند و خطر تعارضات میان فردی را افزایش می‌دهد (Hashemi et al., 2022). از طرفی شواهد پژوهشی فراوانی بالای اختلال شخصیت مرزی را در قربانیان خشونت خانگی نشان می‌دهد. ظاهراً نشانه‌های اصلی این اختلال مانند تغییرات خلقی مداوم، عدم ثبات و رفتارهای تکانشی، می‌تواند به‌عنوان یک عامل آسیب‌پذیری مهم در برابر تعارضات بین فردی عمل کند (Collison & Lynam, 2021). بنابراین به نظر می‌رسد جنبه‌های منفی سطح بالای نوجویی، آسیب‌پذیری سالمندان را برابر شرایط سوءرفتار و آزارها افزایش می‌دهد.

نتایج مطالعه ما مبنی بر پایین بودن سطح پشتکار در سالمندان با تجربه آزاردیدگی با مطالعات Pietri and Bonnet (2017) و Moreira et al. (2019) همسویی ندارد. پشتکار به‌عنوان یک بعد سرشت با استقامت ورزیدن مرتبط است و براساس نظریه کلونینجر افراد با نمره پایین در این بعد، افرادی با تلاش و پشتکار اندک، توانایی تطابق پذیری کم و تمایل

به زود دلسرد شدن در شرایط دشوار هستند (Garcia et al., 2020). شواهد پژوهشی حاکی از آن است که افراد با سطح پایین پشتکار، بیشتر در معرض ابتلا به افسردگی هستند (Balestri et al., 2019). و همچنین با توجه به فراوانی بسیار بالای تجربیات آزاردیدگی در سالمندان افسرده، ظاهراً برخی ویژگی‌های مشترک می‌تواند این افراد را نسبت به شرایط سوءرفتار آسیب‌پذیر کند. طبق نظریه درماندگی آموخته شده سلیگمن، افراد با نشانه‌های افسردگی، اتفاقات منفی زندگی خود را خارج از کنترل تصور کرده و معتقدند که توانایی جلوگیری از آن را ندارند و به همین دلیل تلاشی نمی‌کنند. در واقع چنین ذهنیتی در آن‌ها به انفعال و افسردگی منجر می‌شود (Koga et al., 2022). بر همین اساس سالمندان با سطح پایین پشتکار احتمالاً از چنین باورهای منفی برخوردار بوده و در برابر سوءرفتارها تلاش چندانی نمی‌کنند، زیرا آن را خارج از کنترل تصور می‌کنند.

نتایج مطالعه حاضر نشان داد که در بُعد پاداش وابستگی در سالمندان با و بدون تجربه آزاردیدگی تفاوت معنی‌داری وجود ندارد که این یافته با مطالعات Pietri and Bonnet (2017) و Moreira et al. (2019) ناهمسو است. در تبیین این یافته می‌توان گفت که نمره‌های افراد در مؤلفه پاداش وابستگی در دوران سالمندی، به طور طبیعی کاهش پیدا می‌کند. در واقع افراد در سالمندی به شکل طبیعی کمتر از نظر اجتماعی وابسته بوده و حساسیت کمتری نسبت به مورد تأیید بودن از جانب دیگران داشته و خودمحوری آن‌ها بیشتر می‌شود (Trouillet and Gana, 2008). از این منظر احتمالاً از حساسیت آن‌ها نسبت به سوءرفتارها نیز کاسته شده و اهمیت کمتری نسبت به سوءرفتارها نسبت به خودشان می‌دهند و بنابراین آن را کمتر گزارش می‌کنند.

نتایج مطالعه حاضر نشان داد که میانگین نمرات ابعاد منش یعنی خودراهبری، همکاری و خودفرآوری سالمندان آزاردیده در مقایسه با سالمندان فاقد آزاردیدگی، به طور معنی‌داری کمتر است. نتایج مطالعه ما مبنی بر پایین بودن سطح خودراهبری در سالمندان با تجربه آزاردیدگی با مطالعات Moreira et al. (2019); Seyyedyan et al. (2021); Li et al. (2020); Rahimzade Sani et al. (2023); Najarian and Abdi (2020) همخوان و با مطالعه Pietri and Bonnet (2017) ناهمخوان است.

در تبیین این یافته می‌توان گفت سطح پایین مؤلفه خودراهبری به‌عنوان یک بُعد منش، منعکس کننده ویژگی‌های شخصیتی عدم مسئولیت، عدم استقلال، ملامت‌گری، اعتماد به‌نفس پایین، ناتوایی در بازداری نیازها و کنترل تکانه و ناتوانی در سازگاری با شرایط چالش برانگیز است (Garcia et al., 2020) که به نظر می‌تواند آن‌ها را مستعد قرارگیری در شرایط سوءرفتار سازد. با توجه به اینکه سطح پایین خودراهبری و سطح بالای اجتناب از آسیب در مدل کلونینجر با عامل روان‌رنجوری در مدل شخصیتی نئو ارتباط داشته (Cloninger, 2006) و طی چند مطالعه سطح بالای روان‌رنجوری به‌عنوان یک عامل خطر قابل توجه در مهیا سازی شرایط سالمندآزاری معرفی شده است (Rahimzade Sani et al., 2023; Li et al., 2020) به نظر می‌رسد که سالمندان با خودراهبری پایین به دلیل داشتن واکنش‌پذیری نابه‌هنجار و منفی در روابط بین فردی، تجربیات سوءرفتار را بیشتر گزارش می‌کنند. بر اساس مطالعات، سالمندان با تجربه آزاردیدگی سطح پایینی از تسلط بر محیط، خودمختاری و مسئولیت‌پذیری را نشان می‌دهند و بیشتر به دیگران متکی هستند (Berkowsky, 2020). و با توجه به این که انواع وابستگی در سالمندان به‌عنوان یک عامل خطر مهم در برابر سوءرفتارها نشان داده شده

است (Goldstein & Glass, 2020)، بنابراین سالمندان با سطح پایین خودراهبری آسیب‌پذیری بیشتری در برابر سوءرفتارها خواهند داشت.

نتایج مطالعه ما مبنی بر پایین بودن سطح همکاری در سالمندان با تجربه آزاردیدگی با مطالعات Xing et al. (2020); Moreira et al. (2019) و Pietri and Bonnet (2017) همخوان است. در تبیین این یافته می‌توان گفت که همکاری به‌عنوان یک بعد از منش در سطوح پایین با عدم تمایل به همکاری با دیگران، نبود رفتار صمیمانه، تک رو بودن، نداشتن همدلی، عدم درک نیازهای دیگران و انتقامجو بودن مرتبط است (Garcia et al., 2020). طبق آنچه که در پژوش‌های قبلی نشان داده شده، قربانیان سالمندآزاری در صمیمی شدن و ارتباط با دیگران مشکلاتی دارند و خصوصیاتی مانند عدم درک و توجه به خواسته‌ها و نیازهای دیگران، حق به جانبی، مهارت‌های اجتماعی ضعیف و انزواطلبی در این افراد شایع است (Najarian & Abdi, 2020; Berkowsky, 2020)، بنابراین آسیب پذیری آن‌ها نسبت شرایط سوءرفتار بیشتر می‌شود. از طرف دیگر سوابق پژوهشی حاکی از آن است که در افراد آزاردیده نشانه‌های اختلالات شخصیتی به شکل رایجی وجود دارد (Collison & Lynam, 2021) و با توجه به اینکه افراد دارای اختلال شخصیتی اساساً در ارتباط خود با دیگران مشکل دارند، لذا با احتمال بالاتری درگیر تعارضات میان فردی جدی می‌شوند. بنابراین با توجه به این موارد می‌توان ادعا نمود که سطح پایین همکاری در افراد سالمند به‌عنوان یک عامل خطر مهم در برابر آزارها می‌تواند وجود داشته باشد.

نتایج پژوهش حاضر نشان می‌دهد که میانگین نمره‌های خودفرآوری سالمندان آزاردیده در مقایسه با سالمندان بدون تجربیات آزاردیدگی، به طور معنی‌داری کمتر است. این یافته با پژوهش Pietri and Bonnet (2017) مبنی بر پایین بودن سطح خودفرآوری در افراد با تجربه آزاردیدگی همسو می‌باشد. افراد با نمره پایین در بُعد خودفرآوری کمتر به طبیعت و هنر علاقمند بوده، قدرت تصور ذهنی اندکی داشته، کسل کننده و غیرخلاق بوده، به معنویت باور نداشته و عینیت‌گرا هستند (Garcia et al., 2020). از طرفی خودفرآوری با استفاده از مهارت‌های مقابله‌ای سازگار در مقابله با چالش‌های زندگی ارتباط دارد و سطوح کمتر آن باعث می‌شود که افراد از راهبردهای ناسالمی در مواجهه با چالش‌ها استفاده کرده و خطر تعارضات میان فردی افزایش یابد (Worth & Smith, 2021). با توجه به اینکه خودفرآوری یک مؤلفه ضروری برای رشد خرد در سالمندان محسوب می‌گردد و معنویت‌گرا بودن آن‌ها را در تحمل ناتوانایی‌ها و مسائل مرتبط با پیری توانمند ساخته و یک حس کنترل و امید را برای آن‌ها به ارمغان می‌آورد. لذا خودفرآوری در سالمندان می‌تواند به‌عنوان یک عامل محافظ عمل کرده و از ابتلا به افسردگی و قرارگیری در شرایط سالمندآزاری جلوگیری کند (Trouillet & Gana, 2008).

تبیین دیگر می‌تواند این باشد که تفاوت شخصیتی سالمندان آزاردیده ممکن است ناشی از تجربیات مکرر سوءرفتار با آن‌ها باشد. زیرا ابعاد شخصیتی می‌توانند تحت تأثیر رخدادهای منفی زندگی از جمله تجربیات خشونت و آزار قرار گیرند (Li et al., 2020). ظاهراً شخصیت به‌ویژه ابعاد منش که بخش محیط ساخته شخصیت است از این قاعده مستثنی نبوده و می‌تواند تحت تأثیر تجربیات مکرر سوءرفتار با سالمندان قرار گیرد.

در مجموع یافته‌های مطالعه حاضر شواهدی از تفاوت ابعاد سرشت و منش در سالمندان با و بدون تجربه آزاردیدگی نشان داد. یافته‌ها نشان داد که سطح متفاوت ابعاد سرشتی (آسیب پرهیزی، نوجویی و پشتکار) در سالمندان می‌تواند زمینه

وقوع سوءرفتارها را فراهم سازد. همچنین سالمندان با سطوح پایین ابعاد منش (خودراهبری، همکاری و خودفرآوری) آسیب‌پذیری بیشتری نسبت به سوءرفتارها داشته و وقوع آزارها را دامن می‌زنند. همچنین احتمال دارد تفاوت ابعاد سرشت و منش در سالمندان با تجربه آزاردیدگی، تحت تأثیر تجربیات مکرر و طولانی سوءرفتار نسبت به آن‌ها بوده باشد. یافته‌های این پژوهش جزییات گسترده‌تری از مؤلفه‌های شخصیتی و ارتباط آن را با سالمندآزاری نشان می‌دهد و منجر به گسترش حیطه آسیب شناسی می‌گردد. همچنین اطلاعات مناسبی را در مورد پدیده سالمندآزاری در اختیار بالینگران در حوزه پیشگیری و درمان قرار می‌دهد. این یافته‌ها لزوم توجه به ابعاد سرشت و منش را جهت طراحی برنامه‌های پیشگیرانه و درمانی مناسب هر فرد سالمند را توسط درمانگران نشان می‌دهد تا بتوانیم تا حد بسیار زیادی از ایجاد موقعیت‌های آزار پیشگیری نماییم و برنامه‌های درمانی مناسبی را طراحی نماییم.

از محدودیت‌های پژوهش عدم کنترل اثر جنسیت و استفاده از نمونه‌گیری در دسترس بود که امکان کنترل آن‌ها میسر نشد. محدودیت دیگر استفاده از ابزارهای خودگزارش‌دهی در جمع آوری داده‌های متغیر وابسته بود که احتمال تحریف را به وجود می‌آورد. بنابراین پیشنهاد می‌گردد در مطالعات آتی اثر جنسیت کنترل شود، از روش‌های نمونه‌گیری تصادفی مناسب، مصاحبه و آزمون‌های غیر خودگزارش‌دهی جهت جمع‌آوری داده استفاده شود. همچنین پیشنهاد می‌شود که یافته‌های این مطالعه در زمینه آسیب شناسی و طراحی برنامه‌های پیشگیری و درمانی مدنظر قرار گیرد.

**مشارکت نویسندگان:** نیلوفر زاهدی بیالوائی: طراحی چارچوب کلی، تدوین محتوا و تحلیل مطالب، ارسال و اصلاحات مقاله؛ عباس ابوالقاسمی: همکاری در طراحی چارچوب کلی، انتخاب رویکردها، نظارت و بررسی نهایی؛ سید موسی کافی: نظارت و بررسی نهایی؛ همه نویسندگان نسخه نهایی مقاله را مورد بررسی قرار داده و تائید نموده‌اند.

**قدردانی:** از مشارکت‌کنندگان و تمام کسانی که زمینه اجرای این طرح را فراهم ساختند، صمیمانه قدردانی می‌شود.

**تعارض منافع:** نویسندگان اذعان دارند که در این مقاله هیچگونه تعارض منافعی وجود ندارد.

**تأمین مالی:** پژوهش حاضر از هیچ موسسه و نهادی حمایت مالی دریافت نکرده و کلیه هزینه‌ها در طول فرآیند اجرای پژوهش بر عهده پژوهشگران بوده است.

**بیانیه دسترس‌پذیری داده‌ها:** داده‌های پشتیبان این پژوهش بنا به درخواست منطقی از نویسنده مسئول قابل دریافت است.

**بیانیه استفاده از هوش مصنوعی:** نویسندگان اظهار می‌دارند که در هیچ یک از مراحل تهیه، نگارش، ویرایش، تحلیل، ترجمه یا آماده‌سازی این مقاله از ابزارهای هوش مصنوعی مولد یا فناوری‌های مبتنی بر هوش مصنوعی استفاده نشده است.

**تأییدیه اخلاقی:** این مقاله برگرفته از پایان‌نامه کارشناسی ارشد است که با راهنمایی دکتر عباس ابوالقاسمی و مشاوره دکتر موسی کافی تدوین شده است. این طرح در شورای تحصیلات تکمیلی دانشکده ادبیات و علوم انسانی دانشگاه گیلان به ثبت رسیده است.

## References

Adan, A., Lachica, J., Caci, H., & Natale, V. (2010). Circadian typology and temperament and character personality dimensions. *Chronobiology International*, *27*(1), 181-193. https://doi.org/10.3109/07420520903398559

Akbari, A., Assar, S., Hosseini, F. (2020). Relationship between Elder abuse, Life Satisfaction and Individual and Social Variables among Elderly Referred to Health Centers in Rafsanjan. *MCS*, *7*(2), 159-167. http://mcs.ajaums.ac.ir/article-1-259-fa.html [Persian]

Alexa, I. D., Ilie, A. C., Pislaru, A. I., Dronic, A., Gavrilovici, O., Alexa-Stratulat, T., ... & Herghelegiu, A. M. (2020). Elder abuse and associated factors in eastern romania. *Psychogeriatrics, 20*(2), 196-205. https://doi.org/10.1111/psyg.12488

American Psychiatric Association (2022). Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders (DSM-5-TR). Washington, DC: American Psychiatric Publishing. https://www.psychiatry.org/psychiatrists/practice/dsm

Aminalroaya, R., Alizadeh-Khoei, M., Hormozi, S., Sharifi, F., & Taati, F. (2020). Screening for elder abuse in geriatric outpatients: reliability and validity of the Iranian version Hwalek–Sengstock Elder Abuse Screening Test (HS/EAST). *Journal of Elder Abuse & Neglect, 32*(1), 84-96. https://doi.org/10.1080/08946566.2020.1719564

Balestri, M., Porcelli, S., Souery, D., Kasper, S., Dikeos, D., Ferentinos, P., ... & Serretti, A. (2019). Temperament and character influence on depression treatment outcome. *Journal of Affective Disorders,* 252, 464-474. https://doi.org/10.1016/j.jad.2019.04.031

Berkowsky, R. W. (2020). Elder Mistreatment and Psychological Well-Being among Older Americans. *International Journal of Environmental Research and Public Health, 17*(20), 75-25. https://doi.org/10.3390/ijerph17207525

Brijoux, T., Neise, M., & Zank, S. (2021). Elder abuse in the oldest old: prevalence, risk factors and consequences. *Zeitschrift für Gerontologie und Geriatrie, 54*(2), 132-137. https://doi.org/10.1007%2Fs00391-021-01945-0

Collison, K. L., & Lynam, D. R. (2021). Personality disorders as predictors of intimate partner violence: A meta-analysis. *Clinical Psychology Review,* 88, 102047. https://doi.org/10.1016/j.cpr.2021.102047

Cloninger C. R. (2006). Personality as a dynamic psychobiological system. In: Widiger TA, Simonsen E, Sirovatka PJ, Regier DA, eds. Dimensional models of personality disorders: refining the research agenda for DSM-V. *Washington: American Psychiatric Press,* 73–76. https://doi.org/10.1176/appi.books.9780890427675.lg08

Cloninger, C. R. (1994). Temperament and personality. *Current opinion in Neurobiology, 4*(2), 266-273. https://doi.org/10.1016/0959-4388(94)90083-3

Cloninger, C.R., & Svrakic, D.M. (1994). Differentiating normal and deviant personality by the seven-factor personality model. In S. Strack & M. Lorr (Eds.), *Differentiating Normal and Abnormal Personality.* Springer Publishing Company, 40-64. https://psycnet.apa.org/record/1994-98548-003

Dorling, E., Onifade, H., & Browne, K. (2025). Intimate Partner Violence Perpetration and the Five-Factor Model of Personality: A Systematic Review. *Trauma Violence Abuse*. *26*(5), 907-921. https://doi.org/10.1177/15248380241299431

Emami, M., Moghadasin, M., & Ilka, M. (2024). The Discriminant Analysis of Personality Characteristics in the Determination of the Styles of Anger Experience and Expression. *Psychological Achievements, 31*(1), 49-76. https://doi.org/10.22055/psy.2023.40521.2836 [Persian]

Fathi, E. (2020). The Phenomenon of Population Aging in Iran, *Iranian Journal of Official Statistics Studies, 30*(2), 387-413. http://ijoss.srtc.ac.ir/article-1-351-fa.html [Persian]

Garcia, D., Lester, N., Cloninger, K. M., & Robert Cloninger, C. (2020). Temperament and character inventory (TCI). In *Encyclopedia of personality and individual differences.* Cham: Springer International Publishing. 5408-5410. https://doi.org/10.1007/978-3-319-24612-3_91

Goldstein, C., & Glass, N.E. (2020). Interpersonal violence: a review of elder abuse. *Current Trauma Reports,* 6, 133-139. https://doi.org/10.1007/s40719-020-00205-7

Hashemi, S., Arefi, M., Kakabraei, K., & Chehri, A. (2022). Mediating role of emotion regulation, conflict management and sexual intimacy in the relationship between marital adjustment and personality traits. *Psychological Achievements, 29*(2), 231-250. https://doi.org/10.22055/psy.2022.40111.2799 [Persian]

Jeon, G. S., Cho, S. I., Choi, K., & Jang, K. S. (2019). Gender differences in the prevalence and correlates of elder abuse in a community-dwelling older population in Korea. *International Journal of Environmental Research and Public Health, 16*(1), 100. https://doi.org/10.3390/ijerph16010100

Koga, C., Tsuji, T., Hanazato, M., Suzuki, N., & Kondo, K. (2022). Elder abuse and depressive symptoms: Which is cause and effect? Bidirectional longitudinal studies from the JAGES. *Journal of Interpersonal Violence, 37*(11-12), 9403–9419. https://doi.org/10.1177/0886260520967135

Li, M., Kong, D., Chao, Y.Y., & Dong, X. (2020). Association between personality traits and elder abuse in a community-dwelling Chinese population: findings from the PINE study. *Journal of Elder abuse & Neglect, 32*(4), 317-333. https://doi.org/10.1080/08946566.2020.1782300

Moreira, P. A., Pinto, M., Cloninger, C. R., Rodrigues, D., & da Silva, C.F. (2019). Understanding the experience of psychopathology after intimate partner violence: the role of personality. *PeerJ,* 7, e6647-e6647. https://doi.org/10.7717/peerj.6647

Najarian, K., & Abdi, R. (2020). The Relationship between Maladaptive Personality Traits and Interpersonal Problems in Elderly People. *Salmand: Iranian Journal of Ageing, 14*(4), 422-435. http://dx.doi.org/10.32598/sija.13.10.480 [Persian]

Neale, A. V., Hwalek, M. A., Scott, R. O., Sengstock, M. C., & Stahl, C. (1991). Validation of the Hwalek-Sengstock elder abuse screening test. *Journal of Applied Gerontology*, *10*(4), 406-418. https://doi.org/10.1177/073346489101000403

Patel, K., Bunachita, S., Chiu, H., Suresh, P., & Patel, U. K. (2021). Elder abuse: A comprehensive overview and physician-associated challenges. *Cureus*, *13*(4). https://doi.org/10.7759/cureus.14375

Pietri, M., & Bonnet, A. (2017). Analysis of early representations and personality among victims of domestic violence. *European Review of Applied Psychology, 67*(4), 199-206. https://doi.org/10.1016/j.erap.2017.04.001

Rahimzade Sani, M., Abolfathi Momtaz, Y., Foroughan, M., Zanjari, N. (2023). The Relationship Between Personality Traits of Older Adults and Elder Abuse*, Iranian Journal of Ageing, 18*(69), 92-103. http://dx.doi.org/10.32598/sija.2022.3436.1 [Persian]

Ranjbar Noushari, F., Abolghasemi, A., Baradaran, M., Asadi Magare, S., & Mowlaie, M. (2022). Reliability and Validation of the Short Version of the Temperament and Character Inventory (TCI-56) in University Student, *Knowledge & Research in Applied Psychology, 22*(4), 58-75. https://doi.org/10.30486/jsrp.2020.1907811.2584 [Persian]

Sadrollahi, A., Khalili, Z,. Ahmadikhatir, M., & Mahdavi Shahri, M. (2022). *Psychology of Elderly.* Seventh edition. Tehran: Jeme-e-Negar Publications. [Persian]

Seutodan Hagh, H., Rezaeipandari, H., Mousavi, S., & Allahverdipour, H. (2021). Prevalence and Gender Differences of Elder Abuse among Community-dwelling Older Adults in Tabriz, Iran, *Iranian Journal of Ageing, 15*(60), 458-471. http://dx.doi.org/10.32598/sija.15.4.1124 [Persian]

Seyyedyan, M., Moosazadeh, T., & Begloo, M. N. M. (2021). Comparison of personality trait and emotional intelligence between the women who experienced domestic violence and control group. *Journal of Education Culture and Society, 12*(1), 212-223. https://doi.org/10.15503/jecs2021.1.212.223 [Persian]

Storey, J. E. (2020). Risk factors for elder abuse and neglect: A review of the literature. *Aggression and Violent Behavior*, 50, 101-339. https://doi.org/10.1016/j.avb.2019.101339

Torres, A., Garcia-Esteve, L., Navarro, P., Tarragona, M.J., Imaz, M.L., Ascaso, C., ... & Martín-Santos, R. (2013). Relationship between intimate partner violence, depressive symptomatology, and personality traits. *Journal of Family Violence, 28*(4), 369-379. https://doi.org/10.1007/s10896-013-9502-4

Trouillet, R., & Gana, K. (2008). Age differences in temperament, character and depressive mood: A cross-sectional study. *Clinical Psychology & Psychotherapy, 15*(4), 266-275. https://doi.org/10.1002/cpp.580

World Health Organization. (2022). *Ageing and health.* https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/ageing-and-health.

Worth, P., & Smith, M. D. (2021). Clearing the pathways to self-transcendence. *Frontiers in Psychology*, 12, 648-381. https://doi.org/10.3389/fpsyg.2021.648381

Xing, T., Sun, F., Wang, K., Zhao, J., Wu, M., & Wu, J. (2020). Vulnerability to fraud among Chinese older adults: Do personality traits and loneliness matter?. *Journal of Elder Abuse & Neglect, 32*(1), 46-59. https://doi.org/10.1080/08946566.2020.1731042

Yon, Y., Mikton, C. R., Gassoumis, Z.D., & Wilber, K. H. (2017). Elder abuse prevalence in community settings: a systematic review and meta-analysis. *The lancet Global Health, 5*(2), 147-156. https://doi.org/10.1016/S2214-109X(17)30006-2